

BUSOLA

PROGRAM PROFILAKTYCZNY BUSOLA – NA MORZU UCZUĆ I EMOCJI

Autorzy: **Mariola Niedoba, Adam Just**
Fundacja Centrum Rozwoju Rodziny PROGRESJA

OPIS PROGRAMU

Zajęcia programu „BUSOLA – NA MORZU UCZUĆ I EMOCJI” stanowią cykl 13 spotkań i oparte są o aktywną pracę warsztatową z małą grupą. Na zajęciach uczniowie starają się analizować i przekształcać różnego rodzaju sytuacje życiowe w sytuacje zadaniowe. Wspólnie poszukują konstruktywnych i społecznie akceptowalnych rozwiązań, bazując na własnych zasobach. Program nawiązuje również do zmian w metodyce pracy z uczniem, która w dużej mierze opiera się obecnie o komunikację wielostronną umożliwiającą zdobywanie wiedzy w procesie współpracy.

Program „BUSOLA – NA MORZU UCZUĆ I EMOCJI” został pomyślany jako pewien rodzaj gry zespołowej. Uczniowie zostają przez autorów zaproszeni do odbycia symbolicznego rejsu życia. Zostają również uprzedzeni, że na swojej drodze, „jak to w życiu bywa” mogą napotkać utrudnienia, przeszkody, niebezpieczeństwa, w programie nazwane rafami, o które łatwo się rozbić.

Prowadzący przedstawia uczniom założenia programu BUSOLA. Uczestnicy zajęć dzielą się na 10 – 12 osobowe załogi okrętów (w zależności od liczebności zespołu klasowego). Uczniowie zostają „zaokrętowani”: każda załoga wybiera swojego kapitana (lider grupy), wspólnie wypracowują zasady pracy w zespołach, które będą obowiązywać przez cały okres trwania programu.

Rejs rozpoczynają od „nauki nawigacji”. „Żeglarze” uczą się, w jaki sposób można sterować okrętem, nadając mu określony, zaplanowany kurs. Poznają więc sposoby wpływania na własne życie poprzez:

rozpoznawanie i kontrolowanie własnych emocji, kształtowanie własnego myślenia, naukę optymizmu oraz określone działania i zachowanie. Uczniowie poznają zasady wzajemnego oddziaływania na siebie emocji, myśli i działania.

Po zapoznaniu się z „zasadami nawigacji” prowadzący uznaje, że członkowie załóg są gotowi by wyruszyć w podróż. Wiedzą już, że swoim życiem można sterować jak żaglowcem wpływając na swoje emocje, myśli i działanie. Uczniowie otrzymują mapę z zaznaczonym celem podróży, którym jest BEZPIECZNE, SATYSFAKCUJĄCE ŻYCIE WŚRÓD INNYCH. Szlaki morskie prowadzące do tego celu, zaznaczone na mapie nawigacyjnej biegną obok wielu raf. Zadaniem załóg będzie bezpieczne dotarcie do portu, omijając po drodze wszystkie napotkane rafy.

Rafy, na które natrafiają żeglarze to: ALKOHOL, PAPIEROSY, NARKOTYKI, DOPALACZE, INTERNET, TELEFON, AGRESJA I PRZEMOC RÓWIEŚNICZA ORAZ „LUSTRO” (odbijające obraz samego siebie).

Na każdym etapie podróży (na każdym spotkaniu) uczniowie starają się bezpiecznie ominąć jedną z raf. Każde spotkanie odbywa się wg ustalonego schematu: 1) uczestnicy starają się zdefiniować dane zjawisko, opierając się o posiadana wiedzę oraz własne doświadczenia 2) ustalają z jakiego powodu opisywane zjawisko można traktować jako rafę, grożącą niebezpieczeństwem roztrzaskania okrętu 3) wspólnie zastanawiają się, w jaki sposób można ominąć tę rafę i przygotowują „koła ratunkowe”, po które sięgać będzie można w sytuacji zagrożenia zderzenia z rafą.

Atutem programu są opracowane zeszyty pracy indywidualnej dla każdego ucznia, zawierające ćwiczenia wykonywane wspólnie w grupie lub indywidualnie podczas spotkań w szkole. Zeszyty indywidualne mają atrakcyjną formę i kolorową szatę graficzną, co stanowi kontynuację przyjętej koncepcji w pierwszej części programu Busola („Busola – Podróż w bezpieczny świat”). Mają przejrzysty, czytelny i powtarzalny układ.

Istotnym elementem programu jest również aspekt motywacyjny. Po każdym spotkaniu nauczyciel nagradza, wg ustalonych zasad, aktywność każdej z załóg. Na zakończenie programu, członkowie załogi, która uzyskała większą ilość punktów, zyskują prawo wyboru formy spędzenia czasu wolnego dla całego zespołu klasowego (np. ogniska, rajdu rowerowego, wycieczki do kina).

Program BUSOLA – NA MORZU UCZUĆ I EMOCJI ma strukturę specyficznej gry drużynowej. Z jednej strony pozwala na podejmowanie indywidualnych wyborów i własną ocenę skuteczności proponowanych rozwiązań (uczeń typuje i zapisuje w zeszycie te rozwiązania, które dopasowane są do jego temperamentu, cech osobowościowych czy doświadczeń), z drugiej strony każdy z uczestników jest członkiem zespołu i od jego indywidualnej aktywności, umiejętności współpracy, kreatywności, zależy wynik jaki uzyska cały zespół.

W ocenie autorów taka konstrukcja programu zwiększa motywację uczestników zajęć, wpływając na ich aktywność i kreatywność oraz podnosi skuteczność wspólnego działania.

Ważnym elementem programu jest również udział Rodziców. Z uwagi na wiek uczestników programu Busola – Na morzu uczuć i emocji (okres dojrzewania) rodzice uczniów czynnie włączają się w początkowym okresie i na zakończenie programu: zostają zaproszeni na spotkanie rozpoczynające program, zapoznają się z założeniami i treściami programu BUSOLA, biorą udział w symbolicznym „zaokrętowaniu” swoich dzieci oraz uczestniczą w spotkaniu podsumowującym, „witając dzieci w porcie” (przygotowują wtedy dla swoich dzieci np. poczęstunek i uczestniczą we wspólnych zajęciach). Oprócz przewidywanego czynnego uczestnictwa rodziców w dwóch spotkaniach, autorzy programu zachęcają rodziców do rozmów z dziećmi na tematy poruszane w trakcie realizacji zajęć.

Istotnym elementem jest ewaluacja programu Busola – Na morzu uczuć i emocji. Ewaluacja będzie prowadzona w trakcie realizacji programu, jako dwukrotne badanie ankietowe (przed rozpoczęciem zajęć i bezpośrednio po zakończeniu), mające na celu uchwycenie różnic w zakresie świadomości zagrożeń oraz nabyciu nowych umiejętności rozwiązywania sytuacji problemowych przez uczestników programu Busola. Badania ewaluacyjne, dzięki sposobowi realizacji (online), pozwolą na uczestnictwo w nich maksymalnie dużej ilości adresatów: rodziców i uczniów. Wyniki zostaną opracowane w formie raportu ewaluacyjnego.